

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
Ζ' ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
Ζ3 Διεύθυνση Πολιτικής
Αναπτυξιακής Συνεργασίας

Συντονιστική Συνάντηση για την Ανοικοδόμηση της Ουκρανίας – Αποτελέσματα **30 Ιανουαρίου 2023**

Στις 30 Ιανουαρίου 2023, διοργανώθηκε ευρεία σύσκεψη στο Υπουργείο Εξωτερικών, με την συμμετοχή μεγάλου αριθμού φορέων του ιδιωτικού και δημοσίου τομέα, για το συντονισμό της ελληνικής στρατηγικής για την ανοικοδόμηση της Ουκρανίας. Τα βασικά πορίσματα της συζήτησης ήταν τα ακόλουθα:

Κόστος/διάρκεια ανοικοδόμησης Ουκρανίας

Η ανοικοδόμηση της Ουκρανίας εκτιμάται ότι θα διαρκέσει έως και 10 χρόνια και οι εκτιμήσεις για το κόστος της ποικίλουν, από 349 δισ. δολ. ΗΠΑ (εκτιμήσεις Παγκόσμιας Τράπεζας), μέχρι 1,1 τρισ. δολ. ΗΠΑ (εκτιμήσεις Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων).

Η σημερινή καταγραφή των αναγκών είναι ελλιπής καθώς ο πόλεμος συνεχίζεται, νέες ανάγκες προκύπτουν καθημερινά και ταυτόχρονα υπάρχουν περιοχές στις οποίες δεν είναι δυνατή η πρόσβαση για αποτίμηση ζημιών. Συνεπώς η εκτίμηση του κόστους αναμένεται να αναθεωρηθεί.

Χρηματοδότηση ανοικοδόμησης

Η Ουκρανία έχει ήδη εξασφαλίσει μια άνευ προηγουμένου δέσμευση από την ΕΕ, τις ΗΠΑ, τις χώρες του G7 και από Διεθνή Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (IFIs), για σημαντική οικονομική στήριξη με σκοπό την ταχεία ανασυγκρότηση.

Θα αξιοποιηθούν ποικίλες πηγές χρηματοδότησης, όπως απευθείας βοήθεια διεθνών δωρητών, χρηματοδότηση από Πολυμερείς Αναπτυξιακές Τράπεζες (EIB, EBRD, World Bank) και Εθνικές Αναπτυξιακές Τράπεζες (National Promotional Banks όπως η KfW και η AFD), κονδύλια από τον κοινοτικό προϋπολογισμό με τη μορφή αναπτυξιακής ή προενταξιακής βοήθειας, ομόλογα έναντι μακροχρόνιων δεσμεύσεων διεθνών δωρητών, ιδιωτικές επενδύσεις, εμπορικά δάνεια, εγγυοδοτικές ρυθμίσεις και, ενδεχομένως, κονδύλια από δεσμευμένα ρωσικά περιουσιακά στοιχεία.

Συντονισμός ανοικοδόμησης

Έχει επιτευχθεί συμφωνία, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και G7, για την σύσταση μιας Διεθνούς Πλατφόρμας (Donor Coordination Platform for Ukraine), η οποία θα επιτρέψει τον συντονισμό των διεθνών χορηγών και διεθνών χρηματοπιστωτικών οργανισμών και θα διασφαλίσει ότι η υποστήριξη παρέχεται με συνεκτικό, διαφανή και υπεύθυνο τρόπο. Η Γραμματεία της Πλατφόρμας θα εδρεύει στην διεύθυνση DG NEAR της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αναμένεται να δημιουργηθεί ένας μακρής κατάλογος έργων (pipeline of projects) και θα έχει ιδιαίτερη σημασία η προτεραιοποίηση μεταξύ των έργων αυτών, σε συνεργασία με την Κυβέρνηση της Ουκρανίας.

Το ενδιαφέρον της ΕΕ σε αυτή την προσπάθεια είναι ιδιαίτερα αυξημένο, καθώς η ταχεία και βιώσιμη ανοικοδόμηση και ο θεσμικός εκσυγχρονισμός της Ουκρανίας, αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή ένταξή της χώρας στην Ένωση.

Βασικές αρχές ανοικοδόμησης

Τα βασικά στοιχεία των προτάσεων για την ανοικοδόμηση της Ουκρανίας συγκλίνουν στις ακόλουθες αρχές:

- Συνολικός μετασχηματισμός της οικονομίας και της κοινωνίας της Ουκρανίας, μέσω του εκσυγχρονισμού οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών θεσμών της χώρας ("build back better").
- Καθορισμός των προτεραιοτήτων ανοικοδόμησης και υλοποίηση ανοικοδόμησης από τους ίδιους τους Ουκρανούς (ownership).
- Αυστηρή επίβλεψη της ανοικοδόμησης με διαφανείς διαδικασίες προμηθειών και οικονομικής διαχείρισης, ξεκάθαρους στόχους (milestones) και ανεξάρτητους μηχανισμούς εποπτείας και ελέγχου, προκειμένου να διασφαλιστεί η επίτευξη των στόχων του προγράμματος και η αποτροπή φαινομένων διαφθοράς.
- Παροχή βοήθειας με τη μορφή επιχορηγήσεων (grants) προκειμένου να αποφευχθεί η εμπλοκή της Ουκρανίας με μη διαχειρίσιμο χρέος.

Σχέδιο ανοικοδόμησης

Το Εθνικό Συμβούλιο για την Ανάκαμψη της Ουκρανίας πρότεινε, πριν από μερικούς μήνες, ένα Σχέδιο Ανοικοδόμησης τριών σταδίων.

Στο **πρώτο στάδιο**, που θα ξεκινήσει το 2023, δίνεται προτεραιότητα στην αποκατάσταση επειγουσών υποδομών (ύδρευση, γέφυρες, παροχή ενέργειας κ.α.), καθώς και σε έργα που μπορούν να δρομολογηθούν πριν την λήξη του πολέμου, όπως οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις (δικαστική μεταρρύθμιση, εκπαίδευση δικαστών, εκσυγχρονισμός δημοσίων υπηρεσιών κ.α.) και η υλοποίηση των μελετών για μελλοντικά έργα (περιφερειακά προγράμματα ανοικοδόμησης υποδομών, μελέτες σκοπιμότητας, περιβαλλοντικές μελέτες, χωροταξικές μελέτες κ.α.).

Στο **δεύτερο στάδιο**, το Σχέδιο Ανοικοδόμησης επικεντρώνεται στην αναζωογόνηση των τοπικών κοινοτήτων μέσω της ανοικοδόμησης σχολείων, νοσοκομείων και κατοικιών.

Το **τρίτο στάδιο** του σχεδίου των Ουκρανών, για την περίοδο 2026-2032, έχει μετασχηματιστικό χαρακτήρα και αποβλέπει στην δημιουργία μια βιώσιμης σύγχρονης οικονομίας η οποία θα ανοίγει το δρόμο για την ένταξη στην ΕΕ.

Πιθανό είναι επίσης να υπάρξει, παράλληλα, και ένα σχέδιο αντιστοίχισης μεμονωμένων χορηγών με συγκεκριμένες περιφέρειες ή πόλεις στην Ουκρανία. Συγκεκριμένες χώρες/χορηγοί έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για συγκεκριμένες περιοχές της Ουκρανίας, όπως η χώρα μας για την Μαριούπολη και την Οδησό.

Ευκαιρίες και προκλήσεις ανοικοδόμησης

Η αναμενόμενη μεγάλη εισροή κεφαλαίων στην Ουκρανία κατά το επόμενο χρονικό διάστημα θα υποστηρίξει υψηλό ρυθμό ανάπτυξης και θα δημιουργήσει ένα ιδιαίτερα ευνοϊκό περιβάλλον για την οικονομική δραστηριοποίηση στην χώρα.

Υφίστανται ορισμένοι ανασταλτικοί παράγοντες οι οποίοι ενδέχεται να καθυστερήσουν τη διαδικασία ανοικοδόμησης της χώρας. Τέτοιοι είναι: το έλλειμμα ασφάλειας, η εκτεταμένη διαφθορά, η διακοπή σημαντικών αλυσίδων αξίας και οι μειωμένες εμπορικές ροές, ο υψηλός πληθωρισμός και η απειλή για την ενεργειακή επάρκεια στην Ουκρανία, καθώς και μια ενδεχόμενη οικονομική ύφεση στην Ευρώπη ή παγκοσμίως.

Προσέλκυση ιδιωτικών ΑΞΕ – Ασφάλιση επενδύσεων

Οι δαπάνες της ανοικοδόμησης δεν μπορούν να καλυφθούν όλες από την κυβέρνηση και τους διεθνείς χορηγούς. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, το επιθυμητό επίπεδο εισροής επενδύσεων για τα επόμενα 8-10 χρόνια ανέρχεται στο 30-35% του ΑΕΠ. Τουλάχιστον το μισό από αυτό το ποσοστό δεν θα πρέπει να προέρχεται από την κυβέρνηση.

Η προσέλκυση χρηματοδότησης και Αμέσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) στην Ουκρανία, παρεμποδίζεται από την έλλειψη ασφάλισης έναντι πολεμικών κινδύνων. Από τον Ιούλιο του 2022, οι διεθνείς αντασφαλιστές δεν παρέχουν ασφαλιστικές δυνατότητες πολεμικού κινδύνου σε ασφαλιστές οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην Ουκρανία.

Ασφάλιση έναντι πολεμικών κινδύνων παρέχει αυτή τη στιγμή ο Οργανισμός Πολυμερούς Εγγύησης Επενδύσεων (Multilateral Investment Guarantee Agency-MIGA) της Παγκόσμιας Τράπεζας, ο οποίος, από κοινού με το Ουκρανικό Υπουργείο Οικονομίας, ανακοίνωσε ένα μικρό πιλοτικό έργο για την παροχή εγγυήσεων σε ξένους επενδυτές. Η αρχική κλίμακα των \$30 εκ. είναι ανεπαρκής για τις ανάγκες της Ουκρανίας και θα απαιτηθεί αναβάθμιση.

Τομείς Ανοικοδόμησης

Λαμβάνοντας υπόψη τις ζημιές από τον πόλεμο αλλά και το αναμενόμενο παραγωγικό και εξαγωγικό πρότυπο της χώρας, η επιχειρηματικότητα και οι επενδύσεις εκτιμάται θα επικεντρωθούν στους ακόλουθους τομείς:

Υποδομές. Από τα τέλη Αυγούστου 2022, οι ζημιές στις υποδομές, τόσο ως αποτέλεσμα των άμεσων ρωσικών επιθέσεων σε ορισμένες περιοχές, όσο και της επιταχυνόμενης απόσβεσης λόγω υπερβολικής χρήσης εξαιτίας του πολέμου, υπολογίζεται σε πάνω από 120 δισ. δολάρια. Το ποσό αυτό αφορά οδικές/σιδηροδρομικές/αεροπορικές συνδέσεις, παραγωγή ενέργειας, αποθηκευτικούς χώρους, συστήματα άρδευσης κ.λπ.

Κατασκευαστικά και οικοδομικά υλικά. Οι εκτεταμένες ανάγκες ανοικοδόμησης, δεδομένης της έκτασης της καταστροφής, θα καταστήσουν αυτόν τον τομέα «κέντρο επιχειρηματικών ευκαιριών» για εμπόρους και επενδυτές, τόσο εγχώριους όσο και ξένους, προσφέροντας επενδυτικές ευκαιρίες, μεταξύ άλλων με μορφή εταιρικής σχέσης δημόσιου-ιδιωτικού τομέα.

Χερσαίες Μεταφορές. Ο πόλεμος, ο ρωσικός αποκλεισμός και το καθεστώς υποψήφιας χώρας της Ουκρανίας προώθησαν δραματικά την ανάγκη για βελτιωμένες μεταφορικές και υλικοτεχνικές συνδέσεις μεταξύ Ουκρανίας και ΕΕ. Προβλέπεται σημαντική επέκταση των διαδρόμων μεταφοράς και ενίσχυση των σημείων διέλευσης.

Θαλάσσιες μεταφορές. Συγκριτικά, τα ουκρανικά λιμάνια έχουν υποστεί περισσότερες ζημιές από άλλους τομείς μεταφορικών υποδομών.

Τομέας αερομεταφορών. Μετά τον πόλεμο, θα απαιτηθούν σημαντικές επενδύσεις για την ανοικοδόμηση πολλών κατεστραμμένων αεροδρομίων. Τα κεφάλαια του ιδιωτικού τομέα αναμένεται να χρησιμοποιηθούν είτε μέσω ιδιωτικοποιήσεων είτε μέσω συμφωνιών παραχώρησης.

Σιδηροδρομικές μεταφορές. Θα απαιτηθεί βελτίωση συνδεσιμότητας Ανατολής-Δύσης, ενδεχόμενη κατασκευή νέων σιδηροδρομικών συνδέσεων και αλλαγή εύρους τροχιάς στο πρότυπο που χρησιμοποιείται στην Ευρώπη (μελέτη του Κέντρου CEPR του Λονδίνου αναφέρει ότι κόστος μπορεί να κυμαίνεται από \$43,7 δισ έως σχεδόν \$130 δισ).

Μεταλλεύματα. Η χώρα διαθέτει εκπαιδευμένο προσωπικό και αποθέματα σιδηρομεταλλευμάτων. Η μεταπολεμική ανοικοδόμηση θα δημιουργήσει ζήτηση για προϊόντα χάλυβα και ο «πράσινος χάλυβας» εκτιμάται ότι δύναται να γίνει μοχλός ανάπτυξης της Ουκρανίας για εξαγωγές και επενδύσεις.

Γεωργία. Αναμένεται διατήρηση του πρωταγωνιστικού ρόλου των σιτηρών και άλλων γεωργικών προϊόντων και τροφίμων στις ουκρανικές εξαγωγές. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η επισκευή και κατασκευή σιλό σιτηρών και ασφαλών σιδηροδρομικών διαδρομών.

Ιατροτεχνολογικά και φαρμακευτικά προϊόντα. Η εμπειρία του πολέμου έχει εντείνει την καινοτομία στον τομέα, καθιστώντας τον ελκυστικό για πιθανούς επενδυτές. Για παράδειγμα, οι Ουκρανοί ερευνητές έχουν επιτύχει σημαντικές προόδους στα αιμοστατικά και αντιεγκαυματικά φάρμακα και υπάρχουν δυνατότητες για εμπορευματοποίηση και εξαγωγή.

Ενέργεια. Βραχυπρόθεσμα, η Ουκρανία θα χρειαστεί να εισάγει όλα τα προϊόντα επεξεργασίας πετρελαίου, καθώς οι δικές της εγκαταστάσεις παραγωγής έχουν καταστραφεί. Μακροπρόθεσμα, οι εισαγωγές ενέργειας είναι πιθανό να μειωθούν απότομα, λόγω των μέτρων ενεργειακής απόδοσης και της αποκατάστασης της εγχώριας παραγωγής. Ταυτόχρονα, οι ανάγκες ανακατασκευής και εκσυγχρονισμού θα ενισχύσουν περαιτέρω τις εισαγωγές μηχανημάτων και εξοπλισμού, που αποτελούν ήδη τη μεγαλύτερη εισαγωγική κατηγορία.

Πληροφορική και επικοινωνία (ITC). Ο κλάδος αναπτύσσεται έντονα, παρά τον πόλεμο, και αναμένεται να διατηρήσει ηγετικό ρόλο στις εξαγωγές υπηρεσιών της Ουκρανίας. Ο τομέας υποφέρει από την έξοδο πολλών εξειδικευμένων εργαζομένων από την χώρα λόγω πολέμου. Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις ενδιαφέρονται να αναπτύξουν συνεργασία στον τομέα, προσφέροντας οικονομική στήριξη, παροχή πρόσβασης σε ξένα χρηματοδότηση και δημιουργία επιταχυντών νεοφυών επιχειρήσεων.

Ενημέρωση ελληνικών φορέων για την ανοικοδόμηση της Ουκρανίας

Κατά το προσεχές διάστημα, προγραμματίζονται τομεακές συναντήσεις με φορείς του ιδιωτικού τομέα (κλάδος κατασκευών και δομικών υλικών, κλάδος παροχής συμβουλευτικών και τεχνικών υπηρεσιών κ.α.), καθώς και του δημόσιου τομέα (μεταφορά τεχνογνωσίας στην Ουκρανική δημόσια διοίκηση κ.α.), προκειμένου να καταγραφεί το ενδιαφέρον δραστηριοποίησης τους στην Ουκρανία και να προσδιοριστούν οι ανάγκες τους σε εξειδικευμένη πληροφόρηση.

Στην ιστοσελίδα της Γενικής Διεύθυνσης Αναπτυξιακής και Ανθρωπιστικής Αρωγής, έχει δημιουργηθεί ειδική ενότητα για την Ανοικοδόμηση της Ουκρανίας. Εκεί έχει αναρτηθεί ενημέρωση σχετικά με την συνάντηση της 30^{ης} Ιανουαρίου (παρουσιάσεις ομιλητών, υπερσύνδεσμος προς βιντεοσκοπημένη εκδήλωση):

<https://hellenicaid.mfa.gr/category/diethnes-plaisio/anoikodomisi-ucranias/>

<https://hellenicaid.mfa.gr/en/category/international-framework/reconstruction-of-ukraine/>

Η ιστοσελίδα θα συνεχίσει να τροφοδοτείται με πληροφορίες για τις τρέχουσες εξελίξεις στο ζήτημα της ανοικοδόμησης της Ουκρανίας, καθώς και για τις επόμενες πρωτοβουλίες του Υπουργείου Εξωτερικών.

02/02/2023